

11. Роменська К.М. Зарубіжний досвід бюджетного регулювання. *Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії (Економічні науки)*. 2010. № 2. С. 132–140.

12. Финансы / под. ред. М.Ф. Романовского, О.В. Врублевской, Б.М. Сабанти. – Москва: Юрайт-Издат, 2004. 503 с.

13. Юрій С.І. Концептуальні засади сутності бюджету. *Фінанси України*. 2001. № 10. С. 3–10.

Бушмельова Наталія Вікторівна

*Студентка 1 курсу ОС «магістр» факультету фінансів та обліку
Науковий керівник: к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія Квасниця О.В.
Тернопільський національний економічний університет*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

У сучасному світі важливо орієнтуватися у видах банківських послуг та продуктів, принципах нарахування відсотків за кредитами та депозитами. Щоб заощадити гроші при отриманні кредиту, важливо порівнювати умови кредитування, користуватися кредитними калькуляторами. Отримати дохід від власного капіталу, поклавши гроші на депозит, допоможе правильна оцінка надійності банку. Для прибуткових інвестицій важливо навчитися враховувати вартість грошей у часі, загальну економічну ситуацію в країні та в світі.

Уміння управляти фінансовими потоками – це не вроджена здатність людини, це набута система уявлень, цінностей і сформованих звичок. Найчастіше дитина переймає досвід своїх батьків автоматично, саме сім'я закладає фундамент майбутньої успішності і фінансового благополуччя дорослої людини [1].

Як зробити так, щоб дитина змогла досягати фінансових успіхів в сучасному суспільстві? Чи може школа сформувати фінансово грамотну особистість?

Новий Закон України «Про освіту» (ст. 12) декларує, що досягнення мети повної загальної середньої освіти забезпечується шляхом формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині. Однією з таких ключових компетентностей є підприємливість і фінансова грамотність.

Формувати фінансову культуру в загальноосвітній школі слід починаючи з молодшої школи. Формування у молодших школярів елементарних економічних знань, фінансової культури, трудової та моральної творчої мотивації, активної громадянської позиції, діловитості, підприємливості, умінь правильно орієнтуватись у різних життєвих ситуаціях відбувається на спецкурсах з економіки через різноманітні форми організації дитячої діяльності [4, с.12].

Як показала практика, формування первинного економічного досвіду в учнів молодшої і основної школи найбільш вдало відбувається у процесі ігрової діяльності, оскільки саме в грі у дитини з'являється можливість «на Практиці» перевірити свої знання, застосувати їх, розширити власний досвід методом спроб та помилок за умови обов'язкового виправлення цих помилок.

Структура занять на кожному етапі формування економічної та фінансової обізнаності має свою специфіку.

Структура занять на різних етапах формування фінансової грамотності:

1. Вступна частина (готує до сприймання матеріалу).
2. Термінологічна частина (розкриваються основні поняття, які будуть використовуватися на занятті).
3. Ігрова апробація матеріалу (на першому етапі – дидактичні ігри, на другому – ситуативні, на третьому – рольові).
4. Варіативна частина (проводиться на вибір вчителя: завдання з творчої діяльності, формування математичних уявлень, ознайомлення з навколишнім середовищем).

5. Заключна частина (підсумок, завдання для самостійного спостереження).

На кожному етапі уроку проводяться різноманітні ігри економічної спрямованості. Саме через гру дитина освоює і пізнає світ. Навчання, яке здійснюється за допомогою гри, природно для дошкільника. Вчення в дидактичній гри – з'являється вже в дошкільному віці. К.Д. Ушинський підкреслював, що навчання у формі гри може і повинно бути цікавим, але ніколи не розважає.

Головною особливістю дидактичних ігор є те, що завдання пропонуються дітям в ігровій формі. Вони грають, не підозрюючи, що освоюють знання, опановують вміннями і навичками, навчаються культурі спілкування і поведінки. Всі дидактичні ігри включають в себе пізнавальне і виховне зміст, що дозволяє інтегративно вирішувати завдання по формуванню у старших дошкільників основ економічних знань.

У дидактичних іграх уточнюються і закріплюються уявлення дітей про світ економічні явища, терміни, отримуються нові економічні знання, вміння і навички. Діти, здійснюючи велику кількість дій, вчать реалізовувати їх в різних умовах, з різними об'єктами, що підвищує міцність і усвідомленість засвоєння знань.

У дидактичних іграх моделюються реальні життєві ситуації: операції купівлі-продажу, виробництва і збуту готової продукції тощо.

З'єднання навчально-ігрової та реальної діяльності найбільш ефективно для засвоєння учнями складних економічних знань.

Знання засвоюються дітьми в грі за умови ускладнення змісту інтелектуальних завдань (завдань). Ускладнення носить якісний характер і вимагає створення проблемно-ігрових, проблемно-практичних, проблемно-пізнавальних ситуацій, що дозволяють виявити глибину розуміння дітьми тих чи інших економічних понять. Поступове ускладнення ігрових завдань підтримує дитячу діяльність в «зоні найближчого розвитку». Оволодіння

економічними знаннями в привабливе для дитини в ігровій формі і позитивно позначається на якості їх засвоєння [2,с 14].

В процесі дидактичної гри встановлюється адекватна віку ситуація спілкування. Мовне спілкування протікає в формі діалогу. Педагог формулює чіткі, економічно грамотні питання, а діти вчаться ясно висловлювати свої припущення.

Процес спілкування дітей один з одним і з дорослим у спільній ігровій діяльності супроводжується позитивними емоціями, що стимулює їх пізнавальну активність, сприяє розвитку мислення. З'єднання навчально-ігрової та реальної діяльності найбільш ефективно для засвоєння учнями складних економічних знань.

Гра має неперевершене значення для цілісного розвитку дитини. В ігрових діях розвиваються мова й мислення дитини, її почуття й сприймання світу, збагачується емоційна сфера. Саме в грі дитина наслідує форми суспільних відносин людей, поступово опановує моральні норми й починає керуватися ними у своїх стосунках з дорослими й іншими дітьми. Через гру дитина освоює та пізнає світ. Вона є тим механізмом, що переводить зовнішні вимоги соціального середовища у власні потреби дитини. Відтак, гра – найкраща підготовка до майбутнього життя, у грі дитина вправляється та розвиває ті здібності, які знадобляться їй у майбутньому.

Формуванню фінансової грамотності дітей сприяє спецкурс для старшокласників «Фінансова грамотність». Програма курсу за вибором «Фінансова грамотність» для учнів 10 класів розроблена за формою, запропонованою Міністерством освіти та науки України, і спрямована на реалізацію до профільної підготовки школярів відповідно до «Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти» (Постанова Кабінету Міністрів України від 14.01.2004 №24) [3, с. 18].

Метою курсу «Фінансова грамотність» є ознайомлення учнів із сучасними фінансовими продуктами та послугами, розвиток в них навичок використання таких продуктів, а також вміння власного фінансового планування на майбутнє.

Отже, дослідження у сфері фінансової грамотності населення країни визначили актуальність проблеми системного впровадження освітніх науково-методичних розробок щодо її підвищення в практику шкільної економічної освіти, адже відсутність ключових компетенцій у сфері особистих фінансів, пов'язаних з уявою про технології збереження грошей, кредитування та страхування на фінансовому ринку, безпечне інвестування, податкову дисципліну, адекватну оцінку фінансових ризиків, приводить до того, що чисельність неграмотних споживачів та інвесторів, а також ненадійних кредиторів поповнюється представниками молодого покоління.

У зв'язку з цим одним із важливих напрямів шкільної економічної освіти є активна участь у впровадженні в навчальний план курсів, які дозволяють учням отримати базові компетенції в галузі фінансової культури.

Список використаних джерел:

1. Блискавка О. Зеленцова А.: Фінансова грамотність населення та розвиток національної економіки. Інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку 2009. <http://ua.forua.com/economics/.../131317.html>.
2. Економічна соціалізація молоді: соціально-психологічний аспект / за заг. ред. В. В. Москаленко. К. : Укр. центр політ. менеджменту, 2008. 336 с.
3. Захаркіна Л. С., Катериніна К. П. Підвищення рівня фінансової грамотності населення України. *Економічний форум*. 2014. № 4. С. 200–207.
4. Концепція формування фінансової грамотності у початковій, основній та старшій школі. Проект. *Географія та економіка в рідній школі*. 2015. № 10. С.2-4.